

05-4506832

pustaka.upsi.edu.my

Perpustakaan Tuanku Bainun
Kampus Sultan Abdul Jalil Shah

PustakaTBainun

ptbupsi

KAJIAN PERBANDINGAN ANTARA KURIKULUM PENDIDIKAN ANAK
USIA DINI DI INDONESIA DAN KURIKULUM PERMATA NEGARA
DI MALAYSIA

YETTY RAHELLY

05-4506832

pustaka.upsi.edu.my

Perpustakaan Tuanku Bainun
Kampus Sultan Abdul Jalil Shah

PustakaTBainun

ptbupsi

TESIS DIKEMUKAKAN BAGI MEMENUHI SYARAT UNTUK
MEMPEROLEH IJAZAH DOKTOR FALSAFAH
(PENDIDIKAN AWAL KANAK-KANAK)

PUSAT PENYELIDIKAN PERKEMBANGAN KANAK-KANAK NEGARA
UNIVERSITI PENDIDIKAN SULTAN IDRIS

2017

05-4506832

pustaka.upsi.edu.my

Perpustakaan Tuanku Bainun
Kampus Sultan Abdul Jalil Shah

PustakaTBainun

ptbupsi

ABSTRAK

Penyelidikan ini dijalankan untuk membandingkan proses penggubalan dan pelaksanaan Kurikulum Pendidikan Anak Usia Dini atau ringkasnya PAUD di Indonesia dan Kurikulum PERMATA Negara di Malaysia. Tujuh soalan penyelidikan dikemukakan untuk menyiasat perbezaan dan persamaan dalam proses penggubalan dan pelaksanaan, falsafah dan teori-teori yang melandasi kurikulum, kandungan, pedagogi dan kaedah penilaian kanak-kanak, persediaan guru/pendidik, prasarana, sarana, dana, dan penglibatan ibubapa serta masyarakat dalam pelaksanaan kedua-dua kurikulum tersebut. Reka bentuk kajian menggunakan pendekatan kualitatif. Data/maklumat diperolehi melalui kaedah analisis dokumen, kajian pustaka, temu bual dan pemerhatian. Kebolehpercayaan (*trustworthiness*) dapatan kajian dicapai melalui teknik triangulasi. Sebanyak 51 dokumendan 16 buah makalah dianalisis, 12 individu ditemubual dan 4 buah Taman Kanak-kanak/Pusat Anak PERMATA Negara diperhati. Dapatan menunjukkan terdapat perbezaan besar dari segi proses penggubalan dan pelaksanaan Kurikulum PAUD dan Kurikulum PERMATA Negara, namun dari segi falsafah, teori, kandungan, pedagogi dan kaedah penilaian kanak-kanak didapati tidak jauh berbeza. Mengenai persediaan guru/pendidik, didapati Malaysia menyediakan program latihan yang lebih panjang dan komprehensif berbanding Indonesia. Dari segi prasarana dan sarana tidak banyak perbezaan, tetapi dari segi dana, didapati Kerajaan Malaysia memberi komitmen lebih tinggi berbanding Indonesia. Dari segi penglibatan ibubapa dan masyarakat, hanya perbezaan kecil diperhatikan. Berdasarkan amalan-amalan terbaik dari kedua-dua kurikulum ini, satu tanda aras telah dibangunkan sebagai panduan untuk melaksanakan kurikulum pendidikan awal kanak-kanak yang berkualiti dan lestari. Cadangan untuk lebih banyak kajian perbandingan antara negara juga diberikan.

A COMPARATIVE STUDY OF THE EARLY CHILDHOOD EDUCATION CURRICULUM IN INDONESIA AND THE PERMATA NEGARA CURRICULUM IN MALAYSIA

ABSTRACT

The research aims to compare the process of curriculum development and implementation between early childhood education curriculum, known as PAUD in Indonesia and PERMATA Negara curriculum in Malaysia. Seven research questions were proposed to guide the study on the similarities and differences in terms of the development and implementation process, philosophy and theories underlying the curricula, the content, pedagogy and children's assessments, teachers/educators preparation, infrastructure, equipment and facilities provided, budget allocation, and the involvement of parents and community. The research employs a qualitative design. Data/information was gathered using document analysis, literature study, interviews and direct observation methods. Trustworthiness of the results were established using triangulation technique. A total of 51 documents and 16 library articles were analysed, 12 people were interviewed, and 4 childcare centres were observed. The findings show prominent differences in the way the curricula were developed and implemented in both countries, but in terms of the philosophical and theoretical foundation, the contents, pedagogy and child's assessment methods; they are quite similar. In terms of teachers/educators preparation and training, Malaysia employs longer and more comprehensive training programme compared to Indonesia. There are little differences found in the preparation of infrastructures and learning equipments, however in terms of budget allocation, the Malaysian government showed higher commitment in funding its early childhood education programme compared to Indonesia. Based on best practices observed in this study, a benchmark for quality and sustainability implementation of early childhood education curriculum was proposed. Recommendations for more comparative studies between countries were also suggested.

KANDUNGAN

Muka Surat

PENGAKUAN	ii
PENGHARGAAN	iii
ABSTRAK	iv
ABSTRACT	v
KANDUNGAN	vi
SENARAI JADUAL	xiii
SENARAI RAJAH	xv
SENARAI SINGKATAN	xvii
SENARAI LAMPIRAN	xii

BAB 1 PENGENALAN

1.1	Pendahuluan	1
1.2	Latar Belakang Kajian	7
1.2.1	Sejarah Pendidikan Awal Kanak-Kanak di Indonesia	7
1.2.2	Perkembangan Pendidikan Awal Kanak-Kanak di Malaysia	13
1.3	Pernyataan Masalah	20
1.4	Objektif Kajian	25
1.5	Soalan Kajian	26
1.6	Kerangka Konsepsual Kajian	27
1.7	Kerangka Teori Kajian	29
1.8	Definisi Istilah	33

1.8.1	Istilah Umum	33
1.8.2	Istilah yang menjadi Pembolehkan Kajian	34
1.9	Kepentingan Kajian	38
1.10	Batasan Kajian	39
1.11	Rumusan	41

BAB 2 TINJAUAN LITERATUR

2.1	Pendahuluan	42
2.2	Tinjauan Literatur Mengenai Kaedah Kajian Perbandingan	43
2.3	Tinjauan Mengenai Kajian Perbandingan dalam Bidang Pendidikan Awal Kanak-kanak	45
2.4	Tinjauan Literatur mengenai Teori/Model Kurikulum	50
2.4.1	Pengertian Kurikulum	50
2.4.2	Pengertian Kurikulum Pendidikan Awal Kanak-kanak (PAKK)	54
2.4.3	Teori/Model Pengembangan Kurikulum PAKK	57
2.4.4	Model Perubahan Kurikulum Fullan & Stiegelbauer (1991) dan Teori Kajian Perbandingan	60
2.4.5	Model Kurikulum Pendidikan Awal Kanak-kanak	63
2.5	Tinjauan Literatur Mengenai Teori yang melandasi Kurikulum Pendidikan Awal Kanak-Kanak	68
2.6	Tinjauan Literatur Mengenai Kelayakan Guru/Pendidik yang mengelolakan pendidikan Awal Kanak-Kanak	74
2.7	Rumusan Tinjauan Literatur	75

BAB 3 METODOLOGI

3.1	Pendahuluan	78
3.2	Metodologi Penyelidikan	79
3.3	Reka Bentuk Penyelidikan	84
3.4	Kaedah Mengumpul Data	84
3.4.1	Kaedah Analisis Dokumen	84
3.4.2	Kaedah Kajian Pustaka	88
3.4.3	Kaedah Temubual	90
3.4.4	Kaedah Pemerhatian	92
3.5	Teknik Membuat Triangulasi	93
3.6	Prosedur Penentuan Kebolehpercayaan (<i>Trustworthiness</i>) Data	96
3.7	Rumusan	97

BAB 4 ANALISIS DAN DAPATAN KAJIAN

4.1	Pendahuluan	99
4.2	Perbandingan Proses Penggubalan Kurikulum PAUD dan Kurikulum PERMATA Negara	100
4.2.1	Proses penggubalan Kurikulum PAUD	100
4.2.1.1	Proses penggubalan kurikulum PAUD 2001-2013 atas Landasan Yuridis	102
4.2.1.2	Pihak-pihak yang terlibat dalam penggubalan Kurikulum PAUD 2013	106
4.2.1.3	Proses yang terlibat dalam Penggubalan Kurikulum KTSP PAUD 2013	109

	4.2.1.4	Sosialisasi dan pelatihan tim pengembang Kurikulum KTSP PAUD 2013	112
4.2.2		Proses penggubalan Kurikulum PERMATA Negara	116
	4.2.2.1	Idea Dari Akar Umbi	116
	4.2.2.2	Pihak-pihak yang terlibatPenggubalan KPN	118
	4.2.2.3	Proses yang terlibatdalam Penggubalan KPN	119
4.2.3		Rumusan Hasil Analisis mengenai Penggubalan Kurikulum PAUD dan PERMATA Negara	124
4.3		Perbandingan Proses Pelaksanaan Kurikulum PAUD dan Kurikulum PERMATA Negara	125
4.3.1		Proses Pelaksanaan Kurikulum PAUD	126
	4.3.1.1	Struktur Organisasi Pelaksana dan Kaedah Pelaksanaan Kurikulum PAUD	126
	4.3.1.2	Masalah-Masalah Pelaksanaan yang dihadapi dan Penyelesaiannya	127
	4.3.1.3	Ukuran Keberkesanan Pelaksanaan KurikulumPAUD: Bilangan Penyertaan Anak (Angka Partisipasi Kasar/APK)	131
	4.3.1.4	Pemantauan, penilaian dan keberkesanan pelaksanaan Kurikulum PAUD	133
4.3.2		Proses Pelaksanaan Kurikulum PERMATA Negara	136
	4.3.2.1	Struktur Organisasi Badan Pelaksana Kurikulum PERMATA Negara	136
	4.3.2.2	Perluasan dan sebaran Kurikulum PERMATA Negara	141
	4.3.2.3	Pemantauan dan Penilaian Kualiti Pelaksanaan Kurikulum PERMATA Negara	144

4.3.3	Ringkasan Hasil Analisis Mengenai Proses Pelaksanaan Kurikulum PAUD dan Kurikulum PERMATA Negara.	146
4.4	Perbandingan Falsafah dan Teori yang Melandasi Kurikulum PAUD dan Kurikulum PERMATA Negara	147
4.4.1	Falsafah dan Teori yang melandasi Kurikulum PAUD	147
4.4.1.1	Filosofi Nasional sebagai landasan KurikulumPAUD	148
4.4.1.2	Teori yang melandasi Kurikulum PAUD	155
4.4.2	Falsafah dan Teori yang melandasi Kurikulum PERMATA Negara	157
4.4.2.1	Falsafah Kurikulum PERMATA Negara	157
4.4.2.2	Teori yang melandasi Kurikulum PERMATA Negara	159
4.4.3	Ringkasan Hasil Analisis Mengenai Falsafah dan Teori yang Melandasi Kurikulum PAUD dan Kurikulum PERMATA Negara	161
4.5	Perbezaan dan Persamaan Dari Segi Isi Kandungan, Pedagogi dan Penilaian Perkembangan Kanak-kanak dalam Kurikulum PAUD dan PERMATA Negara	162
4.5.1	Isi Kandungan, Pedagogi dan Penilaian Perkembangan Kanak-kanak dalam Kurikulum PAUD	162
4.5.1.1	Isi Kandungan Kurikulum PAUD 2013	165
4.5.1.2	Pedagogi PAUD	173
4.5.1.3	Kaedah Penilaian Perkembangan Anak dalam Kurikulum PAUD	175
4.5.2	Isi Kandungan, Pedagogi dan Penilaian Perkembangan Kanak-Kanak dalam Kurikulum PERMATA Negara	178

4.5.2.1	Matlamat dan objektif Kurikulum PERMATA Negara 2013	178
4.5.2.2	Struktur dan Isi Kandungan Kurikulum PERMATA Negara 2013	179
4.5.2.3	Pedagogi PERMATA	188
4.5.2.4	Penilaian Perkembangan kanak-kanak PERMATA	189
4.5.3	Ringkasan Hasil Analisis Mengenai Isi kandungan, Pedagogi dan Penilaian Perkembangan Kanak-kanak dalam Kurikulum PAUD dan Kurikulum PERMATA Negara	190
4.6	Perbandingan Dari Segi Persediaan Guru/Pendidik/Tenaga Kependidikan PAUD dan PERMATA Negara	192
4.6.1	Persediaan Pendidik dan Tenaga Kependidikan PAUD	193
4.6.1.1	Kelayakan Pendidik PAUD	195
4.6.1.2	Program latihan Pendidik dan Tenaga Kependidikan PAUD	198
4.6.1.3	Perkembangan Profesional dan Kerjaya Guru PAUD	200
4.6.2	Persediaan Pendidik/Pengasuh PERMATA	201
4.6.2.1	Kelayakan Pendidik/Pengasuh PERMATA	201
4.6.2.2	Kaedah Latihan Pendidik/Pengasuh PERMATA	204
4.6.2.3	Perkembangan Profesional dan laluan Kerjaya Pendidik PERMATA	207
4.6.3	Ringkasan Hasil Analisis Mengenai Persediaan Guru/Pendidik PAUD dan PERMATA Negara	207
4.7	Perbandingan dari Segi Persediaan Prasarana, Sarana dan Dana Kurikulum PAUD dan Kurikulum PERMATA Negara	209

4.7.1	Persediaan Prasarana, Sarana dan Dana untuk Kurikulum PAUD	210
4.7.1.1	Persediaan Prasarana PAUD	210
4.7.1.2	Persediaan Sarana Pembelajaran PAUD: Alat Permainan Educatif (APE)	213
4.7.1.3	Peruntukan/Dana untuk Pelaksanaan PAUD	216
4.7.2	Sarana dan Prasarana Kurikulum PERMATA Negara	220
4.7.2.1	Penyediaan Infrastruktur (Bangunan/Premis)	220
4.7.2.2	Penyediaan Kemudahan Fizikal PERMATA	223
4.7.2.3	Penyediaan Sarana Pembelajaran PERMATA	224
4.7.2.4	Penyediaan Dana untuk Pelaksanaan Kurikulum PERMATA	226
4.7.3	Ringkasan Hasil Analisis mengenai Persediaan Prasarana, Sarana dan Dana untuk PAUD dan PERMATA Negara	228
4.8	Perbandingan Dari Segi Penglibatan Ibu bapa dan Masyarakat dalam Kurikulum PAUD dan PERMATA Negara	231
4.8.1	Penglibatan Ibu bapa dan Masyarakat dalam Kurikulum PAUD	231
4.8.1.1	Penglibatan Orang Tua dalam PAUD	232
4.8.1.2	Penglibatan Masyarakat dalam PAUD	237
4.8.1.3	Penglibatan Pemerintah dalam PAUD	239
4.8.2	Penglibatan Ibu Bapa dalam Kurikulum PERMATA	243
4.8.2.1	Konsep Kolaborasi Dengan Ibu Bapa	243
4.8.2.2	Aktiviti yang IbuBapa Boleh Terlibat di Taska PERMATA	245

4.8.2.3	Kolaborasi Dengan Komuniti	246
4.8.2.4	Penglibatan komuniti di PAPN Besout dan PAPN Subang Jaya	248
4.8.3	Ringkasan Hasil Analisis Penglibatan Ibu Bapa dan Komuniti dalam Kurikulum PAUD dan PERMATA Negara	249

BAB 5 PERBINCANGAN, CADANGAN DAN PENUTUP

5.1	Pendahuluan	251
5.2	Dapatan dan Perbincangan	254
5.2.1	Perbandingan Proses Penggubalan Kurikulum PAUD dan Kurikulum PERMATA Negara	254
5.2.2	Perbandingan Proses Pelaksanaan Kurikulum PAUD dan PERMATA Negara	259
5.2.3	Perbandingan Falsafah dan Teori yang melandasi Kurikulum PAUD dan PERMATA Negara	264
5.2.4	Perbandingan Isi Kandungan, Pedagogi dan Penilaian Kanak-Kanak dalam Kurikulum PAUD dan Kurikulum PERMATA Negara	268
5.2.5	Perbandingan Persediaan Guru/Pendidik bagi Kurikulum PAUD dan Kurikulum PERMATA Negara	274
5.2.6	Perbandingan Persediaan Prasarana, Sarana dan Dana	277
5.2.7	Perbandingan Penglibatan Ibu bapa dan Masyarakat Dalam Kurikulum PAUD dan PERMATA Negara	284
5.3	Cadangan Tanda Aras (<i>Benchmark</i>) dalam Pengembangan dan Pelaksanaan Kurikulum Pendidikan Awal Kanak-kanak	288
5.4	Rumusan Dapatan Kajian	292
5.5	Implikasi	305

5.5.1	Implikasi kepada Kerajaan Indonesia	305
5.5.2	Implikasi kepada Kerajaan Malaysia	306
5.6	Cadangan	307
5.7	Penutup	308

RUJUKAN	311
----------------	-----

LAMPIRAN	331
-----------------	-----

A	Senarai Semak Pemerhatian
B	Protokol Temubual (Soalan-soalan temubual)
C	Sedutan Transkrip Temubual
D	Contoh RPPH
E	Petikan Gambar Aktiviti Belajar di Sekolah

SENARAI JADUAL

No. Jadual		Muka Surat
1.1	Data APK PAUD Tahun 2010-2012	22
2.1	Peringkat Pendidikan dalam Sistem Pendidikan di Indonesia	70
3.1	Senarai Dokumen yang dianalisis	86
3.2	Senarai Bahan Rujukan DalamKajian Pustaka	89
3.3	Senarai Nama Responden Yang Ditemubual	91
3.4	Nama dan Alamat Taman Kanak-kanak PAUD dan Pusat Anak PERMATA Negara yang di lakukan Pemerhatian	92
4.1	Angka Partisipasi Kasar (APK) PAUDNI 2010-2014	132
4.2	Struktur Kurikulum PAUD 2013	166
4.3	Kompetensi Inti dan Kompetensi Dasar yang perlu dicapai mengikut Standar Tingkat Pencapaian Anak (STPPA)	167
4.4	Tema dan Subtema dalam Rencana Pembelajaran PAUD di TK Antrasita bagi semester I dan II, 2013	169
4.5	Tema dan Subtema dalam Rencana Pembelajaran PAUD di di TK Rosa bagi Semester I dan II, 2013	171
4.6	Lingkup Standar Tingkat Pencapaian Perkembangan Anak (STPPA) dalam Kurikulum PAUD 2013 untuk Anak 2-3 dan 3-4 Tahun	171
4.7	Aktiviti Rutin Kurikulum PERMATA Negara 2013	181
4.8	Contoh Aktiviti Pembelajaran PERMATA untuk Kanak-kanak 3- 4 Tahun	185
4.9	Rencana Rutin di PAPN Felda Besout	187
4.10	Jenis-jenis Bantuan Kewangan untuk PAUD (2013)	219

4.11	Bajet Khusus untuk Program PERMATA 2010-2014	227
5.1	Perbandingan Dapatan Mengenai Proses Penggubalan Kurikulum PAUD dan PERMATA Negara	254
5.2	Perbandingan Dapatan Mengenai Proses Pelaksanaan Kurikulum PAUD dan PERMATA Negara	259
5.3	Perbandingan Dapatan Mengenai falsafah dan teori yang mendasari Kurikulum PAUD dan PERMATA Negara	265
5.4	Perbandingan Dapatan Mengenai Isi Kandungan, Pedagogi dan Penilaian Perkembangan Kanak-kanak dalam Kurikulum PAUD dan Kurikulum PERMATA Negara	268
5.5	Perbandingan Dapatan Mengenai Persediaan Guru/Pendidik PAUD dan PERMATA Negara	274
5.6	Perbandingan Dapatan Mengenai Persediaan Prasarana, Sarana dan Dana	278
5.7	Perbandingan Dapatan Mengenai Penglibatan Ibu bapa dan Masyarakat	284

SENARAI RAJAH

No. Rajah		Muka Surat
1.1	Kota Palembang dalam Provinsi Sumatera Selatan	19
1.2	Kerangka Konseptual Kajian	28
1.3	Kerangka Teori Kajian	30
1.4	Model Proses Perubahan Kurikulum (Fullan & Stiegelbauer)	30
1.5	Proses Pembangunan Kurikulum	32
2.1	Perbandingan Antara Negara Mengenai Program Awal Kanak-kanak	48
2.2	Bilangan (dalam juta) dan Peratus Kanak-Kanak Tinggal di Bandar pada 2012	49
2.3	Projeksi Peratus Kanak-Kanak Bandar Dunia Pada 2050	50
2.4	Model Pengembangan Taba	58
2.5	Model Pengembangan Kurikulum Galen, Saylor & Alexander	59
2.6	Model Perubahan Kurikulum Fullan & Stiegelbauer dan Model Kajian Perbandingan Antara PAUD (Indonesia) dan PERMATA (Malaysia)	60
3.1	Reka Bentuk Penyelidikan	83
3.2	Komponen Analisis dan Interpretasi Data Menggunakan Model Interaktif Miles & Huberman	96
4.1	Pihak-Pihak yang terlibat dalam Pembinaan Kurikulum PAUD	109
4.2	Proses Penggubalan Kurikulum KTSP PAUD 2013	110

4.3	Langkah-langkah dalam Penyusunan Kurikulum KTSP PAUD 2013	111
4.4	Struktur Organisasi Pelaksana Kurikulum PAUD 2013	127
4.5	Struktur Organisasi Majlis Penyelarasan Dasar PERMATA Negara	137
4.6	Prinsip Pengembangan Semua Jenis Kurikulum di Indonesia	149
4.7	Kerangka Konsep Kurikulum PPERMATA Negara 2013	160
4.8	Aspek Pengasuhan dan Pembelajaran dalam KPN 2013	180
4.9	Bermain Sebagai Pedagogi dalam Kurikulum PERMATA	188
4.10	Proses Pelatihan Pendidik dan Tenaga Kependidikan PAUD	200
4.11	Proses Pelatihan Pendidik/Pengasuh PERMATA	206
4.12	Keluasan ruang yang perlu disediakan di setiap TK	211
4.13	Mekanisme Pengajuan Proposal bagi mendapatkan Bantuan Dana PAUD.	217
4.14	Jenis Peralatan Pembelajaran PERMATA	225
4.15	Peranan Bersama Orang Tua, Lembaga PAUD dan Masyarakat	232
5.1	Model Pengembangan dan Pelaksanaan Kurikulum PAKK sebagai Tanda Aras Kurikulum yang berkualiti dan lestari	290

SENARAI SINGKATAN

APE	Alat Permainan Edukatif
APK	Angka Partisipasi Anak
ATM	Angkatan Tentera Malaysia
AUD	Anak Usia Dini
Balita	Bawah lima tahun
Balitbang	Badan Penelitian dan Pembangunan (Research & Development Body)Kementerian Pendidikan & Kebudayaan Indonesia
BKKBN	Badan Koordinasi Keluarga Berencana Nasional
BKB	Bimbingan Kelompok Bermain
BPTKI	Badan Pembina Taman Kanak-kanak Islam Indonesia
BSNP	Badan Standar Nasional Pendidikan
CBSA	Cara Belajar Siswa Aktif
CRC	Convention on the Rights of the Child
Depdiknas	Departmen Pendidikan Nasional
Dirjen	Direktor Jenderal
Dirjan	Direktor Jenderal PAUD Non-formal dan Informal
D2 PGTK	Diploma II Pendidikan Guru Taman Kanak-kanak
Diploma IV	Diploma Lanjutan (setaraf dengan <i>Advanced Diploma</i>)
ECCE	<i>Early Childhood Care and Education</i>
EFA	<i>Education for All</i>
EYFS	<i>Early Years Foundation Stage</i>
EU	<i>European Union</i>
FELDA	Lembaga Kemajuan Tanah Persekutuan
FORKONAS	Forum Koordinasi Nasional
Forkonas	Forum Koordinasi Nasional Pendidikan Untuk Semua
PUS	
GBHN	Garis-Garis Besar Haluan Negara
GOPTKI	Gabungan Organisasi Penyelenggara Taman Kanak-kanak Indonesia
HIMPAUDI	Himpunan Pendidik dan Tenaga Kependidikan Anak Usia Dini Indonesia

HSC	<i>High School Certificate</i>
IEA	<i>Institute for Educational Achievement</i>
IGTKI	Ikatan Guru Taman Kanak-kanak Indonesia
IGTKI-PGRI	Ikatan Guru Taman Kanak-Kanak Indonesia - Persatuan Guru Republik Indonesia
MCE	<i>Malaysian Certificate of Education</i>
IKIP	Institut Keguruan dan Ilmu Pendidikan
JKKK	Jawatankuasa Kemajuan Kampung
JKM	Jabatan Kebajikan Masyarakat (Malaysia)
JPM	Jabatan Perdana Menteri Malaysia
JPNIN	Jabatan Perpaduan dan Integrasi Nasional
JUKNIS	Petunjuk Teknis (Teknikal)
KAACK	Kursus Asas Asuhan Kanak-kanak
KAP	Modul Kursus Asuhan dan Didikan Awal Kanak-kanak PERMATA
KB	Kelompok Bermain
KBK	Kurikulum Berbasis Kompetensi
KBSR	Kurikulum Bersepadu Sekolah Rendah
KEMAS	Jabatan Kemajuan Masyarakat
Kemdikbud	Kementerian Pendidikan dan Kebudayaan Indonesia (selepas 2010)
Kemdiknas	Kementerian Pendidikan Nasional Indoensia
KPM	Kementerian Pendidikan Malaysia
KPN	Kurikulum PERMATA Negara
KPWKM	Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat
KSPK	Kurikulum Standard Prasekolah Kebangsaan
KTSP	Kurikulum Tingkat Satuan Pendidikan
LPTK	Lembaga Pendidikan Tenaga Keguruan
MRRD	<i>Ministry of Rural and Regional Development</i>
NAEYC	<i>National Associations for the Education of Young Children</i>
NCDRC	<i>National Child Development Research Centre</i>
NGO	<i>Non-Governmental Organization</i>
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
PAKK	Pendidikan Awal Kanak-kanak

PAPN	Pusat Anak PERMATA Negara
PAUD	Pendidikan Anak Usia Dini
PAUDNI	Pendidikan Anak Usia Dini Nonformal dan Informal
PERMEN	Peraturan-Peraturan Menteri
PERPRES	Peraturan-Peraturan Presiden
PGTK	Pendidikan Guru Taman Kanak-kanak
PGRI	Persatuan Guru Republik Indonesia
PISA	Programme for International Student Assessment
PLH	Pendidikan Lingkungan Hidup
PMP	Pendidikan Moral Pancasila
Posyandu	Pos Pelayanan Keluarga Berencana Kesehatan Terpadu
PPAUD	Pembinaan Pendidikan Anak Usia Dini
PPK	Pusat Pengembangan Kurikulum
PPPM	Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia 2013-2025
PPSI	Prosedur pengembangan sistem instruksional
PTK	Pendidik dan Tenaga Kependidikan
Puskesmas	Pusat Kesehatan Masyarakat
PUS	Pendidikan Untuk Semua
PUSKUR	Pusat Kurikulum, Kementerian Pendidikan dan Kebudayaan Indonesia
QCA	<i>Qualitative Comparative Analysis</i>
RENSTRA	Rencana Strategik
RPA	Rancangan Pelaksanaan Aktiviti
RPH	Rencana Pembelajaran Harian
RPJM	Rencana Pembangunan Jangka Menengah Nasional
RPPH	Rencana Kegiatan Pembelajaran Harian
RISDA	<i>Rubber Industry Smallholders' Development Authority</i> (Malaysia)
SDM	Sumber Daya Manusia
S1	Ijazah Sarjana Muda (Bachelor degree)
S2	Ijazah Sarjana atau Magister
SKL	Standar Kompetensi Lulusan
SOP	<i>Standard Operating Procedures</i>
SPG	Sekolah Pendidikan Guru

SPS	Satuan PAUD Sejenis
STPPA	Standar Tingkat Pencapaian Perkembangan Anak
Tabika	Taman Bimbingan Kanak-kanak
Tadika	Taman Didikan Kanak-kanak
TIMSS	<i>Trends in International Mathematics and Science Studies</i>
TK	Taman Kanak-kanak
TK-BA	Taman Kanak-kanak - Bistanul Athfal
TK-RA	Taman Kanak-kanak - Raudhatul Athfal
TPA	Taman Penitipan Anak
UNDP	<i>United Nation Development Programme</i>
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNICEF	<i>The United Nations Children's Emergency Fund</i>
UPI	Universiti Pendidikan Indonesia
UPM	Universiti Putra Malaysia
UPSI	Universiti Pendidikan Sultan Idris
UU	Undang-Undang
YPKT	Yayasan Pembangunan Keluarga Terengganu

BAB 1

PENGENALAN

1.1. Pendahuluan

Pendidikan merupakan aspek utama yang menempatkan manusia sebagai kedudukannya yang sentral dalam pembangunan disetiap sektor. Pendidikan adalah tonggak keberhasilan kemajuan sebuah negara, sama ada dalam ekonomi, sosial, moral atau pembangunan infrastruktur dan fizikal. Komponen pendidikan yang paling asas dalam menentukan kejayaan menghasilkan sumber manusia yang dikehendaki oleh sesebuah negara ialah kurikulum. Pada dasarnya kurikulum adalah pedoman atau garis panduan dalam kegiatan pembelajaran untuk mencapai kompetensi dasar dan tujuan pendidikan. Untuk itu pelaksanaan kurikulum haruslah secara berencana dan berstruktur.

Kurikulum mempunyai pelbagai pengertian kepada pelbagai pihak. Seseorang orang melihat kurikulum daripada perspektif kandungan atau subjek mata

pelajaran yang dipelajari oleh pelajar-pelajar dalam institusi pendidikan. Dalam hal ini, kurikulum didefinisikan sebagai senarai kursus atau mata pelajaran yang dipelajari di sekolah atau di universiti, yang terdiri daripada tajuk-tajuk dalam bidang ilmu pengetahuan tertentu serta kemahiran berkaitan yang perlu dikuasai (Kelly, 2009). Coles (2003) menamakan kandungan isi pelajaran begini sebagai silibus.

Silibus mengandungi topik-topik mengikut peringkat pembelajaran yang ditetapkan untuk dipelajari oleh pelajar di sekolah atau di institusi pendidikan, yang telah direncana dan disusun untuk sesuatu tempoh masa bagi mencapai sesuatu objektif pembelajaran. Contohnya, kandungan silibus mata pelajaran Sains atau Matematik Sekolah Rendah atau Sekolah Dasar¹ mengandungi topik-topik atau konsep-konsep yang perlu dipelajari oleh pelajar yang berada di peringkat atau jejang

Bobbit dalam Kelly (2009) mendefinisikan kurikulum sebagai satu proses ‘menjuruterakan masyarakat’. Bobbit menyatakan: ‘kurikulum ialah arena/pentas untuk merekayasa masyarakat’ (“*the curriculum is a social engineering arena*”) dan ‘kurikulum didefinisikan sebagai amalan dan pengalaman yang dilalui oleh kanak-kanak untuk menjadi seorang dewasa yang diharapkan, untuk berjaya dalam masyarakat’ (“*the curriculum is defined as the course of deeds and experiences through which children become the adult they should be, for success in adult society*”) (m.68). Maka, pihak-pihak yang menggubal kurikulum akan menetapkan tujuan dan kandungan kurikulum, iaitu untuk membina ilmu pengetahuan, kemahiran dan nilai-nilai yang harus dikuasai oleh pelajar-pelajar bagi membolehkan mereka

¹Istilah yang digunakan di Indonesia bagi Sekolah Rendah

meningkat ke peringkat/jenjang pendidikan yang lebih tinggi, disamping melahirkan ahli masyarakat yang mempunyai kualiti yang diperlukan oleh negara dan dunia.

Bagi program pendidikan awal kanak-kanak, kurikulum yang dibina adalah bertujuan memberikan tunjuk ajar, asuhan dan didikan untuk membina keperibadian anak, disamping perkembangan dalam bidang-bidang lain. Pada awal usia, kanak-kanak perlu diberi asuhan dan didikan untuk mengembangkan pengalaman mereka, supaya mereka dapat menguasai kemahiran-kemahiran asas yang diperlukan untuk mencapai ke tahap penguasaan pengetahuan dan kemahiran yang lebih tinggi. Dengan itu mereka akan lebih bersedia untuk memasuki alam persekolahan (Aminah Ayob, et al., 2006).

15 dan ke-16, tetapi hanya padakurun ke-20 bidang ini mendapat perhatian masyarakat dunia. Pada tahun 60an dan 70an, penyelidikan mengenai pendidikan awal kanak-kanak mula berkembang dan mempengaruhi pemikiran pihak Pemerintah/Negara. Hasil kajian-kajian ini adalah instrumental dalam mendorong Kerajaan/Negara menggubal dasar-dasar baru untuk menyediakan perkhidmatan atau pelayanan dalam bidang asuhan dan didikan awal kanak-kanak, disamping menyediakan peruntukan dari segi dana dan prasarana bagi melaksanakan program-program pendidikan awal kanak-kanak yang berkualiti. Negara Amerika Syarikat mendahului lain-lain negara dalam membangunkan program *Head Start* dan melabur jumlah wang yang besar untuk membantu kanak-kanak khususnya dari keluarga berpendapatan rendah mendapatkan peluang asuhan dan didikan berkualiti dari sejak lahir hingga ke sekolah rendah. Impaknya telah dibuktikan melalui penyelidikan,

bahawa ia membawa pulangan yang besar dari segi pembangunan sumber manusia, ekonomi dan sosial (Bredenkamp & Copple, 1997; Choi, 2004; Kirp, 2007; Barnett, 2008; Nores, 2010). Penyelidikan-penyelidikan yang terkini juga turut menyokong bahawa kanak-kanak yang mendapat pendidikan yang baik sejak awal usia adalah lebih berjaya di sekolah dan dalam kehidupan berbanding kanak-kanak yang tidak mendapat pendidikan awal langsung (Camilli, et al., 2010; Smith, 2014).

Bukti daripada penyelidikan neurosains lebih mengukuhkan lagi keyakinan bahawa kanak-kanak sejak dilahirkan sudah mampu belajar kerana sel-sel otak mereka telah lengkap dan bersedia 'dihubungkan' melalui pengalaman pembelajaran yang terancang (Caine & Caine, 1994; Sousa, 2011). Namun, boleh dikatakan, kemajuan dalam bidang pendidikan awal kanak-kanak masih perlahan dan tidak menjadi prioritas kepada sesetengah negara dan pemerintah, terutama di negara-negara Asean (kecuali Singapura) seperti dilaporkan oleh UNESCO and UNICEF (2011) dalam 'ECCE Policy Research Series' keluaran bulan Mac 2011.

Menurut laporan UNESCO and UNICEF (2011) tersebut, tumpuan terhadap pendidikan awal di negara-negara ASEAN hanya bermula pada tahun 90an. Sebelum itu pendidikan awal kanak-kanak dianjurkan oleh pihak swasta atau persendirian secara non-formal dan hanya untuk memberi khidmat penjagaan dan pengasuhan (*daycare*) kepada kanak-kanak semasa ibubapa mereka bekerja. Fokusnya ialah 'menjaga' keperluan asas kanak-kanak. Aspek pendidikan belum begitu diberi perhatian kerana kebanyakan pusat-pusat jagaan kanak-kanak (*daycare centres*) ini tidak mengupah penjaga/pendidik yang berkelayakan dan berpengetahuan baik dalam

